

EESTI AJALOOLISTE HOONETE ÜMARLAUD

EAHÜ ettepanekud Üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ eelnõule 31.märts 2026

Eesti Ajalooliste Hoonete Ümarlaud (EAHÜ) esitab oma sisendi ÜRP 2050 eelnõusse. Meie fookus on muuta mälestiste hoidmine piirangute süsteemist aktiivseks tasakaalustatud regionaalarengu hoovaks.

1. Mälestiste taaskasutus ja piirkondlik konserveerimine.

Planeeringu eelnõu rõhutab **pruunalade** (varem kasutusel olnud maa ja ehitised) eelistamist uusehitistele.

- Ajalooliste hoonete, sh mälestiste taaskasutus ei ole ainult kultuurihoid, vaid **kliimameede**, mis hoiab ära uue maahõive ja säästab ehitusressurssi (materjali ringlussevõtt).
- Iga lammutatud mälestis ja selle asemele ehitatud uus hoone (ka siis kui see on energiatõhus) tekitab massiivse süsinikuheite ehitusmaterjalide tootmisest ja transpordist.
- Mälestiste säilitamine on riigile kõige kiirem ja odavam viis täita CO2 sidumise eesmärke, sest see süsinik on juba hoones „lukus“.
- Rakendada "kohanduvat ruumikasutust" spetsiaalselt pärandhoonetele. Riik loob regulatiivse paindlikkuse, mis lubab/võimaldab mälestistes kombineerida elufunktsiooni, mikroettevõtlust ja kogukonnateenuseid, ilma et muinsuskaitse erinõuded muudaksid selle majanduslikult mittetasuvaks või lausa võimatuks.

2. Tasakaalustatud regionaalareng ja "kriitiline mass"

ÜRP 2050 hirme on "Pealinnastuv Eesti", kus äärealade rahvastik väheneb 2050. aastaks 25-50%.

- Regionaalarengu fookus ei tohi olla ainult 10 suurel toimepiirkonnal, vaid peab tagama **tagamaa ja keskuse sünkroonse arengu**. Toetada tuleb "elustiili-rändajaid" (noored pered, kes kolivad maale), pakkudes neile kaugtööks vajalikku taristut ja kaasaegse eluasemefondi (nt mälestiste renoveerimine korterelamuteks vm).
- Omaaegsete ehk **vanade hoonete ja asualade (külakeskuste)** planeeritud taaskasutamine (kui linna lähipiirkonnas krunte ei ole siis soosida transpordikoridoride läheduses hoonete taasrajamist (vajadusel) endiste talude jne asukohtades säilitamiseks ajaloolist asustusmustrit ning vähendamaks uue infrastruktuuri loomise vajadust ja/või kulusid).

„**Olemasoleva hoonestuse süsiniku jalajälj**“ on alati väiksem kui lammutatud mälestise/ajaloolise hoone asemele ehitatud uus hoone (ka siis kui see on energiatõhus) Uusehitus tekitab massiivse süsinikuheite ehitusmaterjalide tootmisest, transpordist, vana utiliseerimisest ning see tuleb uue hoone jalajälje arvutamisel arvesse võtta.

- ÜRP2050 lähtematerjalidena kasutatav tööjõuareaalide analüüs on ilmselt koostatud tänaseid liikumisteid ja -võimalusi arvestades. Kui Tallinn - Pärnu - Ikla saab 4-realiseks rahvusvaheliseks maanteeks suunaga Kesk-Euroopa, siis on oodata, et 1 tunniga jõuab Tallinnast Pärnusse ehk – võrdluseks Rakvere ja Paide suund kaartidel. Meie poolne tähelepanek on, et **Tallinn - Pärnu arengukoridor** on tänases ÜRP 2050 lahenduses alahinnatud.

EESTI AJALOOLISTE HOONETE ÜMARLAUD

3. Mikro- ja elustiiliettevõtlus (Mitte-linnaline mudel)

Planeering räägib "majanduslikult tugevatest keskustest", kuid fookus on hajutatud ettevõtlusel.

- Elustiiliettevõtja ei otsi maksimaalset kasumimarginaali, vaid elukvaliteeti sh motivatsiooni maapiirkonnas elamiseks. See hoiab maapiirkonna maksubaasi ja püsielanikkonda.
- ÜRP2050 peaks sisaldama soovitusi "**hajaettevõtluse toetamiseks**". See tähendab, et riiklikud investeeringud taristusse (kiire internet, teede talvine hooldus, energiakindlus) peavad jõudma ka nende Eesti inimesteni, kes toimetavad väljaspool määratud tõmbekeskusi sh ajaloolistes hoonetes.

4. Turvalisus, julgeolek, kriisikindlus ja toidujulgeolek tagamaal

Julgeolek on planeeringu "katusteema".

- Määratleda **väärtuslikud põllumajandusmaad** strateegilise reservina, kus on keelatud valglinnastumine ja taastuenergiaparkide rajamine (eelistades selleks tehnogeenseid alasid). Mälestiste (nt vanade aitade, ladude) taaskasutamine kohalike toiduvarude ja kriisivarude hoidlatena.
- Kriisiolukorras (nt sõjaline oht, tarneahelate ja elutähtsate teenuste osutamise katkemine, tugistruktuuride mittetoimimine) on hajutatud asustus ja iseseisvalt toimetulev tagamaa riigi tugevus, mitte nõrkus.
- Planeering peab väärtustama riiklikku **isevarustatust ja linnaliste piirkondade elanikkonna toetamist ja varustamist** (sh evakuatsiooni, vastuvõtuvõimekuse). See tähendab lokaalse kogukonnaenergeetika ja veesüsteemide soodustamist, et tagada piirkondlik autonoomia. Väikemajapidamiste toimimise ja toimetuleku.
- Toidujulgeolek algab elujõulisest maapiirkonnast. Kui kaob kohalik elanik (põllumees, väiketootja ja elustiiliettevõtja), kaob ka kontroll maarekursi ja maakasutuse üle ja ise toimetuleku võimekus. Suureneb elanikkonna hulk maapiirkondades, kelle toimetulek sõltub suuresti vaid riigi sotsiaaltoetustest.
- Ootus et ÜRP2050 avab visiooni kuidas toimivad **keskuste vahele jäävad alad** kui riigi pilk on ainult keskustel ja nende mõjupiirkondadel.

Tänud tehtud töö eest ja edu edaspidisel seirel ja jätkuplaneerimistel.

Üleriigiline planeering (ÜRP) „Eesti 2050“ eelnõu ja mõjude aruanne on avalikul väljapanekul kuni 31. märts 2026. <https://www.riigiplaneering.ee/yrp> ettepanekud aadressile info@mkm.ee

Lugupidamisega

Tõnu Kiviloo
EAHÜ koordinaator
5111099
eahumarlaud@gmail.com
www.eahu.ee